

Het verbond met Abram

Periodethema: Abram en Izak
Genesis 15

a. Gods belofte vernieuwd (Gen. 15 : 1-6)

UITLEG VAN DE TEKST

Al verschillende malen heeft de Heere aan Abram beloofd, dat zijn zaad het land erfelijk zou bezitten, vgl. Gen. 12: 1-3 en 7 en Gen. 13: 14 vv. In dit gedeelte lezen we van de vernieuwing van die belofte. In een visioen verschijnt de Heere aan Abram. Dat moet bij het vallen van de avond zijn geweest (vers 5). De Heere bemoedigt Abram. Hij hoeft niet te vrezen, want de Heere zal een beschermend Schild om hem zijn. De Heere zal ook voor hem zorgen in allerlei omstandigheden. Uw loon is genadeloon. Abram klaagt daarop aan de Heere zijn nood (vers 2). Hij heeft geen zoon en alles wat de Heere hem geeft, zal voor zijn knecht Eliëzer zijn. Opmerkelijk is dat Abram niet spreekt over zijn neef Lot. Was die door zijn keuze van het erven uitgesloten? De Heere zegt dan in vers 4 dat zijn knecht Eliëzer de erfgenaam niet zal zijn, 'maar die uit uw lijf voortkomen zal'. Een natuurlijke en niet een geadopteerde zoon zal de erfgenaam zijn. De Heere neemt dan als het ware Abram bij de hand en leidt hem naar buiten. Het is avond geworden. De sterren staan aan de hemel. Zij moeten dienen als teken van de veelheid van Abrams zaad. Abram kan ze niet tellen, zo groot zal zijn nageslacht zijn. Wat Abram niet kon, kan de Heere wel. Hij telt de sterren en kent ze bij name (Ps. 147: 4). Abram gelooft dan de Heere. Dat wordt hem gerekend tot gerechtigheid. De werkwoordsvorm voor geloven geeft hier aan dat het een voortdurende activiteit van vertrouwen is en niet iets eenmaligs.

TER OVERWEGING

Abram wordt de vader aller gelovigen genoemd. Maar zijn geloof blijft evenmin onbestreden als dat van een ieder, die de HEERE verwacht. In zijn hart blijkt ook twijfel en ongeloof te regeren. Dat Saraï en hij een eigen zoon zullen hebben, kan hij niet geloven. Toch berispt de Heere hem er niet om, maar laat hem nog eens duidelijk zien aan de sterren van de hemel, hoe talrijk zijn nageslacht zal zijn. Abram gelooft dan de Heere. En dat geldt voor de HEERE als gerechtigheid. In deze woorden vinden we de kern van het christelijk geloof. Later komt Paulus er in Rom. 4 op terug. Niet in wat wij doen ligt onze gerechtigheid. Al zouden we de meest vrome dingen presenteren, het komt op de overgave van het geloof aan. Het komt er op aan, dat we God houden aan Zijn woord. Dat is onze gerechtigheid. En dan heeft die overgave ook zelf nog niets verdienstelijks. Ze wordt door de HEERE voor gerechtigheid gerekend, gehouden. Ten diepste, omdat ze deel geeft aan de gerechtigheid van Christus.

b. Gods belofte vastgemaakt in Zijn verbond (Gen. 15: 7-21)

UITLEG VAN DE TEKST

In dit gedeelte zien we, hoe de Heere Zijn toezegging vastmaakt door met Abram in een verbond te komen. Het gaat hierbij met name om de landbelofte. We moeten kennelijk denken aan een nieuwe openbaring. Nadat Abram een dag gewaakt heeft, wordt het weer avond, vgl. vers 5. De Heere openbaart Zich eerst opnieuw aan Abram, nu met de belofte van het land. Abram vraagt dan om een teken ter bevestiging (vers 8).

Niet uit ongelof, maar uit geloof dat zich van zijn zwakheid bewust is. Vanaf vers 9 wordt een ceremonie beschreven, die overdag plaatsvindt. Abram haalt drie driejarige dieren (een vaars, een geit en een ram), deelt ze in tweeën en legt ze met twee duiven (een jonge duif en een tortelduif) neer. Het 'wild gedierte', aasvogels, wil de stukken verslinden, maar Abram jaagt ze weg. De geslachte dieren liggen er voor een verbondssluiting. God zal Zijn gegeven belofte bevestigen. Voor Abram betekent het wachten tot God verschijnen zal. Bij de uitleg van deze ceremonie wordt meestal gedacht aan Jer. 34: 18-19, waar sprake is van mannen van Juda die tussen twee delen van een kalf zijn doorgedaan. De betekenis is: zoals de beide delen van de dieren bijeenhoren, zo horen de beide partijen van het verbond bijeen. De dieren moeten jong zijn, in de volle kracht van hun leven. De vogels worden niet gedeeld, maar tegenover elkaar gelegd. De hele dag waakt Abram bij de dode dieren. Tegen de avond valt hij in slaap. Er komt een somber voor gevoel ('een schrik en grote duisternis') over hem. En dan openbaart de Heere aan hem dat hijzelf het land nog niet zal bezitten, maar dat dit voor zijn nakomelingen is. Zij zullen 'vreemde-ling' zijn, in een vreemd land, zoals Abram dat zelf ook in Egypte was (Gen. 12: 10) en ook nu nog in Kanaän is (Gen. 17: 8). Op den duur zal er zelfs verdrukking zijn. De 400 jaar van vers 13 is een afgerond getal; in Ex. 12: 40-41 staat 430 jaar als een preciezer aanduiding. De Septuaginta, de Griekse vertaling van het Oude Testament, betreft deze jaren op het verblijf in Kanaän en Egypte samen. Volgens vers 14 gaan de onderdrukkers zelf ook een moeilijke tijd tegemoet. Denk maar aan de tien plagen in Egypte en de vernietiging in de Schelfzee. De belofte van grote have wordt vervuld in Ex. 12: 32-36. Vervolgens krijgt Abram in vers 15 te horen dat hij in vrede en goede ouderdom zal sterven. In vers 16 blijkt elke generatie honderd jaar te bestaan. De vier generaties moeten we niet tellen vanaf Abram, maar vanaf de zonen van Jakob. In dit vers lezen wij ook hoe de ongerechtigheid van de inwoners van Kanaän (Amorieten) eerst de perken van Gods lankmoedigheid moet overschreden hebben, voordat Israël het land mag binnentrekken. Nadat de zon ondergegaan is, verschijnt een rokende oven en een vurige fakkel. Zo sluit de Heere Zijn verbond met Abram. God Zelf gaat tussen de stukken door en stelt Zich daarmee garant voor de latere vrijlating van de Israëlieten uit het land, dat Egypte zal blijken te zijn. Dan zullen ze als vrije mensen dit land mogen bezitten, van de rivier van Egypte tot de Eufraat. De opsomming van tien volken in vers 19-21 symboliseert de totale bevolking.

TER OVERWEGING

Viel in de verzen 1-6 de nadruk op Abrams zoon, hier op het beloofde land. God bezegelt Zijn belofte door een plechtige gebeurtenis als verbondssluiting. Abram moet drie dieren en twee vogels nemen, die slachten, middendoor delen en vervolgens er tussendoor als op een paadje lopen. God komt niet direct. Eerst doorleeft Abram in een diepe huivering, een duisternis, die het volk later in Egypte zal meemaken. Maar hij mag ook 'beleven' dat aan het einde er licht zal zijn: het volk komt in het beloofde land. Ook heeft Abram de roofvogels weggejaagd van het dode aas. Al zag alles er somber uit, hij liet zich niet afschrikken, vertrouwend op God. En dan ziet Abram ineens rook en vuur (oven en fakkel), zoals Mozes het brandende braambos zag en zoals het volk God zag in een wolk- en vuurkolom. God Die Zijn handtekening zet onder Zijn verbond. U kunt wellicht, om de bedoeling van dit Bijbelgedeelte duidelijk te maken, gebruik maken van het beeld van de trouwring. Wat beloven bruid en bruidegom als zij gaan trouwen? Wat is het teken van die belofte? Wel moet u voorzichtig zijn met dit beeld, het kan voor kinderen van gescheiden ouders pijnlijk zijn. Zo heeft de HEERE nu ook aan Abram beloofd het land te zullen geven. En dat terwijl er nog geen vierkante meter van hem was. Die belofte wordt verzegeld in het teken van het verbond. Was dat nodig? Voor de HEERE eigenlijk niet. Hij houdt Zijn belofte altijd. Maar het was nodig omdat Abram en wij mensen allemaal telkens weer zo wantrouwig zijn. De HEERE is dan zo genadig en goed om a.h.w. te zeggen: Het is echt waar, wat ik beloofd heb, denk maar aan het verbond dat we gesloten hebben. DE HEERE komt aan onze zwakheden en zonden tegemoet, wat is dat toch wonderlijk! De weg van Abram, en alle mensen die God hebben lief gekregen, zal door het donker naar het licht gaan. Tot op de dag dat er geen nacht meer zijn zal. De duisternis is ook een profetie van Christus' lijden en sterven. De duisternis van het volk is de duisternis waarin Christus Zich overgaf om Zijn volk te verlossen en zo het leven en het licht te verwerven.

GELOOFSLEER

In dit gedeelte sluit de HEERE een verbond met Abram, nadat deze om een teken heeft gevraagd. De HEERE maakt gebruik van een bijzonder ritueel, dat in die tijd bekend was. Wie tussen de stukken doorging zei: 'als ik het verbond verbreek, mag ik worden als deze dieren'. Men verbond zich dus met zijn leven aan het verbond. Het is bijzonder dat in dit gedeelte alleen de HEERE door de stukken doorgaat en Abram niet. De HEERE verbindt Zich met Zijn leven aan het verbond. Voor Abram is als verbondsbreker nog een weg terug.

In dit ritueel bevestigt de HEERE de vastheid van Zijn belofte. Deze vastheid is de basis van het Evangelie. Daarom kunnen we op Zijn beloften aan. In de Dordtse Leerregels, hoofdstuk 2, art. 5 wordt de vastheid van deze belofte beleden: 'voorts is de belofte des Evangelies, dat een iegelijk, die in den ge-

kruisigden Christus gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe; welke belofte aan alle volken en mensen, tot welke God naar Zijn welbehagen Zijn Evangelie zendt, zonder onderscheid moet verkondigd en voorgesteld worden, met bevel van bekering en geloof.'

